LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA
NACIONALINIS EGZAMINŲ CENTRAS

2014

GEOGRAFIJA

2014 m. valstybinio brandos egzamino užduotis
(pagrindinė sesija)

2014 m. birželio 18 d. Trukmė – 3 val. (180 min.)

© Nacionalinis egzaminų centras, 2014

I dalis

Kiekvieno iš 01–23 klausimų teisingas atsakymas vertinamas vienu tašku. Į šiuos klausimus yra tik po vieną teisingą atsakymą.

01. Kuria raide (A, B, C ar D) pažymėtas matematinis žemėlapio elementas?

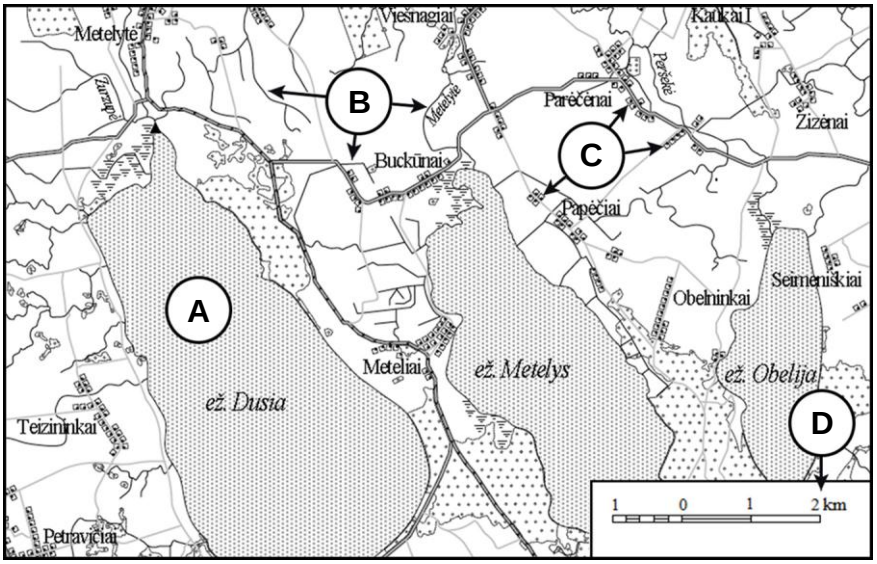

02. Ką reiškia plane užrašytas skaičius 69.2?

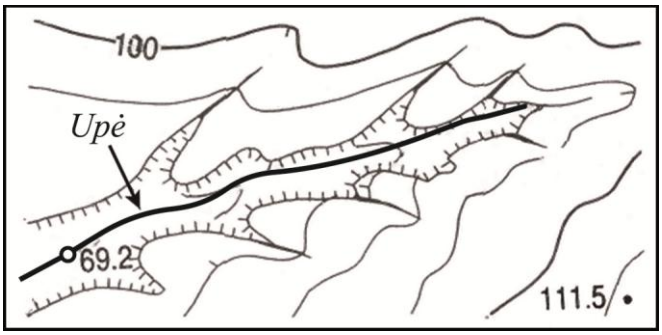

A Upės mažiausią tekėjimo greitį.
B Upės vandens lygį virš jūros lygio.
C Upės vidutinį metinį debitą.
D Vandens matavimo posto numerį.

03. Kuri iš nurodytų kartografinių projekcijų geriausiai tiktų sudarant **poliarinių sričių** žemėlapį?

A Azimutinė.
B Kūginė.
C Ritininė.
D Universalioji.

04. Kas įrodo, kad Žemė yra rutulio formos?

A Kosminės nuotraukos.
B Orbitinis Žemės judėjimas.
C Ugnikalnių išsiveržimai.
D Žemės ašinis sukimasis.

05. Apie kurią Europos valstybę rašoma tekste?

Ši valstybė yra Europos pietvakarinėje dalyje. Jos krantus skalauja Atlanto vandenynas ir Viduržemio jūra, o nuo Afrikos žemyno skiria vos keliolikos kilometrų pločio sąsiauris. Apie 90 procentų šalies teritorijos užima plokščiakalniai ir kalnai.

A Graikija.
B Ispanija.
C Portugalija.
D Prancūzija.

06. Kokiam Azijos regionui socialiniu ekonominiu požiūriu priskiriamas Bangladešas, Butanas, Indija, Nepalas, Pakistanas?

A Pietų.
B Rytų.
C Vakarų.
D Vidurio.

07. Kuriame Lietuvos etnografiniame regione yra šie hidrografiniai objektai: Drūkšių ežeras, Žeimenos upė ir Šepetos pelkė?

A Aukštaitijoje.
B Dzūkijoje.
C Sūduvoje (Suvalkijoje).
D Žemaitijoje.

08. Kurioje eilutėje **teisingai** nurodyti abiejų Europos regionų požymiai?

	Šiaurės Europa	**Pietų Europa**
A	Dauguma gyventojų yra germanai	Dauguma gyventojų yra slavai
B	Ekonomiškai stiprios šalys	Ekonomiškai silpnos šalys
C	Ūkyje vyrauja paslaugų sektorius	Žemės ūkis yra svarbiausia ūkio šaka
D	Santykinai stabili žemės pluta	Vyksta aktyvūs tektoniniai procesai

09. Kurios pramonės šakos produkcijos gamyba[1] pavaizduota schemoje?

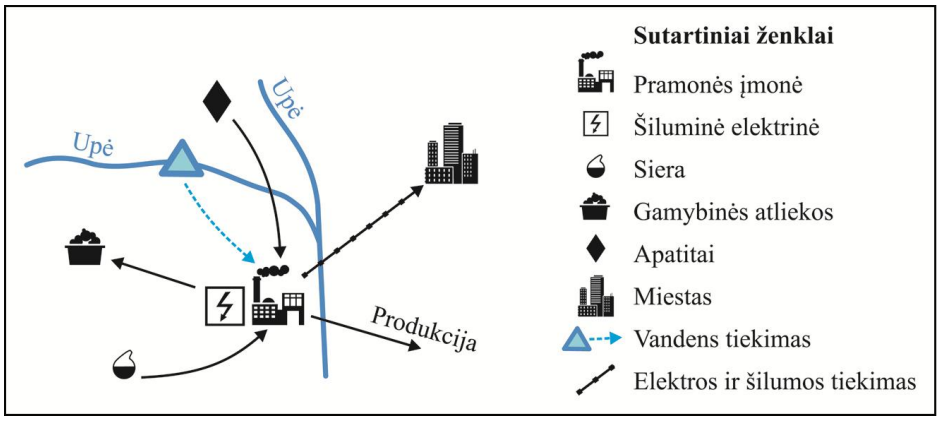

A Chemijos pramonės.
B Juodosios metalurgijos.
C Mašinų ir prietaisų.
D Spalvotosios metalurgijos.

[1] produkcijos gamyba – wyrób produkcji – производство продукции

10. Kurioje eilutėje teisingai nurodytas vidutinių platumų **klimato tipas**?

	Klimato tipas	*Klimato bruožai*	
A	Jūrinis	Vėsi ir drėgna vasara	Švelni ir drėgna žiema
B	Musoninis	Karšta ir sausa vasara	Šalta ir drėgna žiema
C	Pereinamasis	Vidutiniškai šilta vasara	Šilta ir sausa žiema
D	Žemyninis	Vėsi ir sausa vasara	Šalta ir drėgna žiema

11. Kuriame orbitos taške esant Žemei, vidurdienį Saulės aukštis ties **30° š. pl.** būna didžiausias?

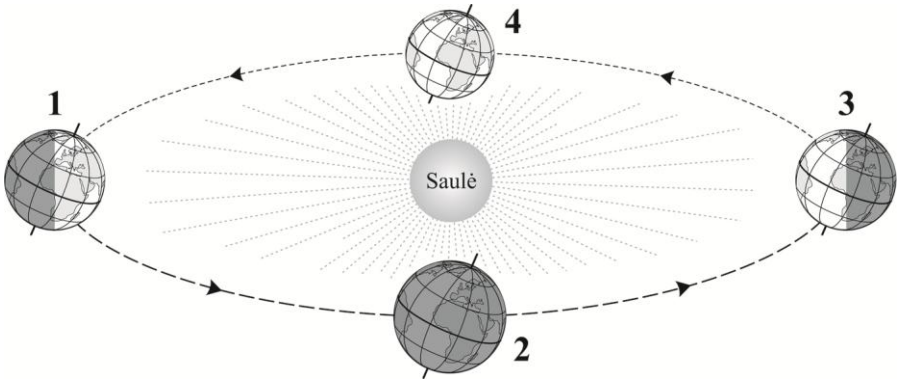

A 1
B 2
C 3
D 4

12. Kurioje eilutėje **visos** išvardytos Europos valstybės yra federacinės respublikos?

A Čekija, Ispanija, Vengrija.
B Belgija, Italija, Šveicarija.
C Rusija, Vokietija, Austrija.
D Rumunija, Estija, Lenkija.

13. Kas **būdinga**[1] laisvosioms ekonominėms zonoms[2] (LEZ)?

A Bendro užsienio ir šalies kapitalo įmonės, verslininkus vilioja pigi darbo jėga.
B Gana liberalūs įstatymai, leidžiantys plėtoti aplinkai kenksmingas pramonės šakas.
C Griežta valstybės mokesčių sistema[3], kuri užtikrina ilgalaikį verslo plėtojimą.
D LEZ yra šalies gilumoje, kad būtų ribojama užsienio kapitalo įtaka.

14. Kokius požeminius vandenis pasieksite semdami vandenį iš šulinio?

A Terminius.
B Artezinius.
C Gruntinius.
D Dirvožemio.

[1] būdingas – charakterystyczny – характерен
[2] laisvos ekonominės zonos – specjalnym sferom ekonomicznym – свободные экономические зоны
[3] mokesčių sistema – system podatkowy – система налогов

15. Kurios valstybės teritorijoje yra didžiausia karinių konfliktų tikimybė?

A Argentinos.
B Afganistano.
C Mongolijos.
D Vokietijos.

16. Kuriuo atveju būna siziginis (stipriausias) potvynis vandenynuose?

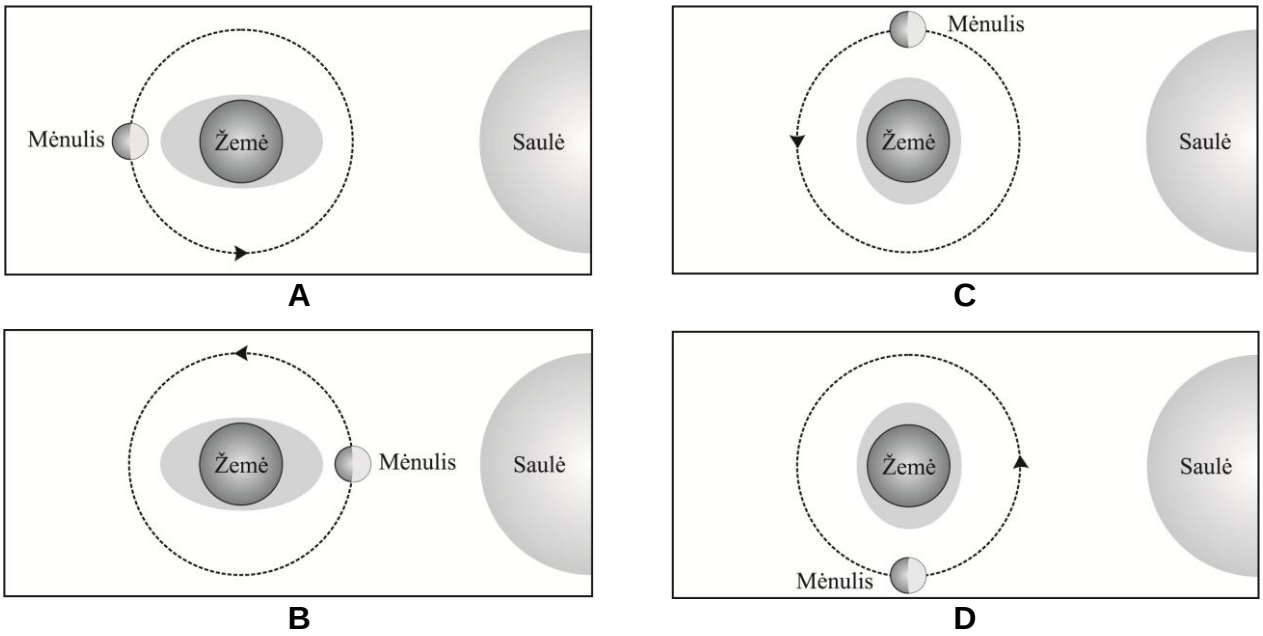

17. Kokiems ūkio ryšiams Pasaulio bankas teikia prioritetą, apibūdintą šiame šaltinyje?

[...] Pasaulio bankas remia daug atsiliekančių ir pereinamosios ekonomikos šalių (tiksliau – joms tarpininkauja). Tačiau šalys turi atitikti Pasaulio banko keliamus reikalavimus arba vykdyti įvairius pasirengimo darbus, tęsti ūkio reformas. Pavyzdžiui, iš Lotynų Amerikos šalių reikalaujama liberalios prekybos ir investicijų politikos (kuo mažesnio valstybės reguliavimo) [...].

Pagal leid.: *D. Česnavičius, V. Gerulaitis. Bendroji geografija, 3-ioji kn. XI–XII kl. Vilnius: Šviesa, 2008.*

A Finansiniams.
B Gamybiniams.
C Informaciniams.
D Prekybiniams.

18. Kuria raide (A, B, C ar D) pažymėtas humusingas dirvožemio sluoksnis?

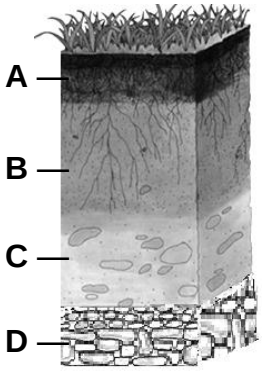

19. Kurioje eilutėje nurodytos **tik įlankos**[1], kartoschemoje pažymėtos skaitmenimis?

A 1, 2, 3
B 3, 4, 6
C 2, 3, 5
D 1, 3, 6

20. Naudodamiesi gyventojų lyties ir amžiaus piramide, nustatykite, kuris teiginys **teisingas**.

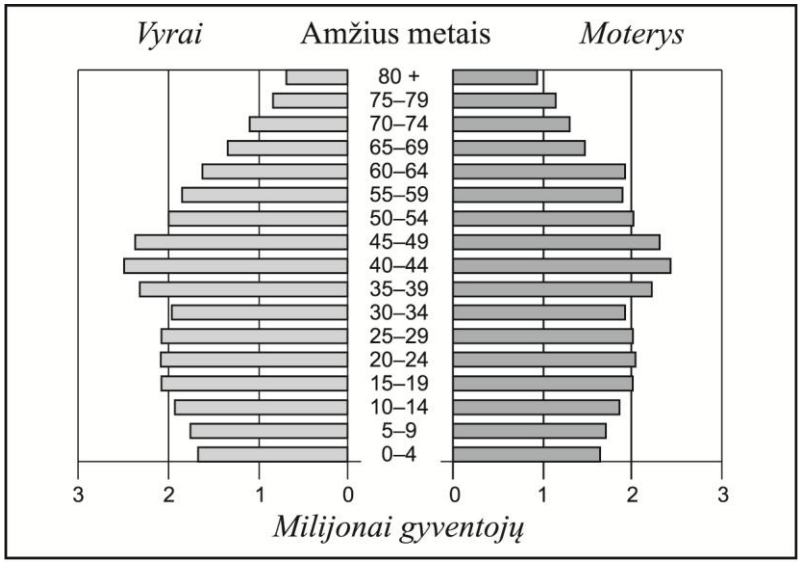

A Ateityje trumpės vidutinė gyvenimo trukmė.
B Ateityje susilygins pensinio amžiaus vyrų ir moterų skaičius.
C Per pastaruosius tris dešimtmečius didėjo gimstamumas.
D Per artimiausius 10 metų sumažės mokinių.

[1] įlankos – zatoka – заливы

21. Kurioje eilutėje nurodytos **Europos Sąjungos valstybės**, turinčios didžiausias lietuvių diasporas?

A Danija, Norvegija, Ispanija.
B Lenkija, Šveicarija, Italija.
C Suomija, Rusija, Latvija.
D Švedija, Airija, Vokietija.

22. Kuriame paveiksle matomas akumuliacinis krantas?

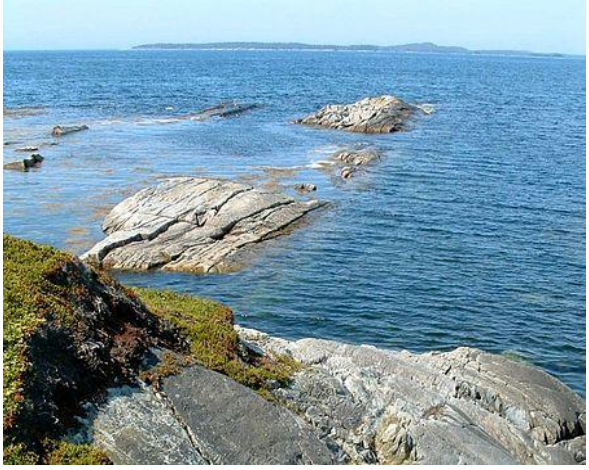

A

B

C

D

23. Kurioje eilutėje **teisingai** nurodyta geografinių zonų kaita einant iš šiaurės į pietus?

A Savana, stepė, tundra, taiga.
B Stepė, taiga, tundra, savana.
C Taiga, tundra, savana, stepė.
D Tundra, taiga, stepė, savana.

II dalis

24 klausimas. Naudodamiesi ledyno sustojimo kartoschema (šaltinis A) ir ledyno suformuoto kraštovaizdžio paveikslu (šaltinis B) bei žiniomis, atlikite užduotis.

Šaltinis A

Pagal leid.: *A. Basalykas. Žemė – žmonijos buveinė. Vilnius, 2001.*

Šaltinis B

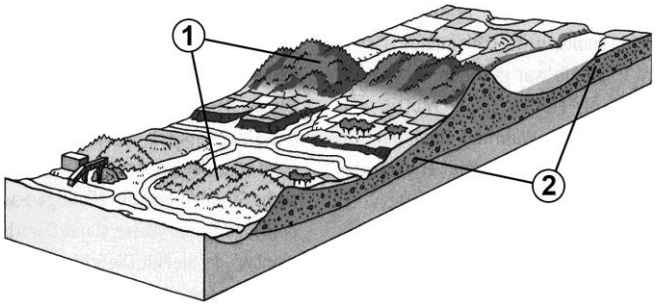

24.1. Įvardykite Lietuvos **aukštumas** (šaltinis A), kurios rodo kadaise slinkusio ledyno sustojimo ribą.

Juodraštis
.....

(1 taškas)

24.2. Įvardykite dar dvi valstybes (be Lietuvos), per kurių teritorijas driekiasi paskutinio ledynmečio apledėjimo riba (šaltinis A).

Juodraštis
.....

(1 taškas)

24.3. Šaltinyje B rodykle pažymėkite buvusio ledyno judėjimo kryptį. *(1 taškas)*

24.4. Įvardykite skaitmeniu 1 pažymėtą **reljefo formą** (šaltinis B) ir paaiškinkite, kaip ji susidarė.

Juodraštis
Reljefo forma .....
Paaiškinimas .....
.....

(2 taškai)

24.5. Kaip vadinamos nuogulos (2), kurias paliko atsitraukdamas ledynas (šaltinis B)?

Juodraštis
.....

(1 taškas)

24.6. Nurodykite išorinį gamtos procesą šiandieną veikiantį žemės paviršių, pavaizduotą šaltinyje B.

Juodraštis
.....

(1 taškas)

25 klausimas. Naudodamiesi Kauno miesto 2007 m. aerofotonuotrauka (šaltinis A) ir 2013 m. plano fragmentu (šaltinis B), atlikite užduotis.

Šaltinis A

Šaltinis B

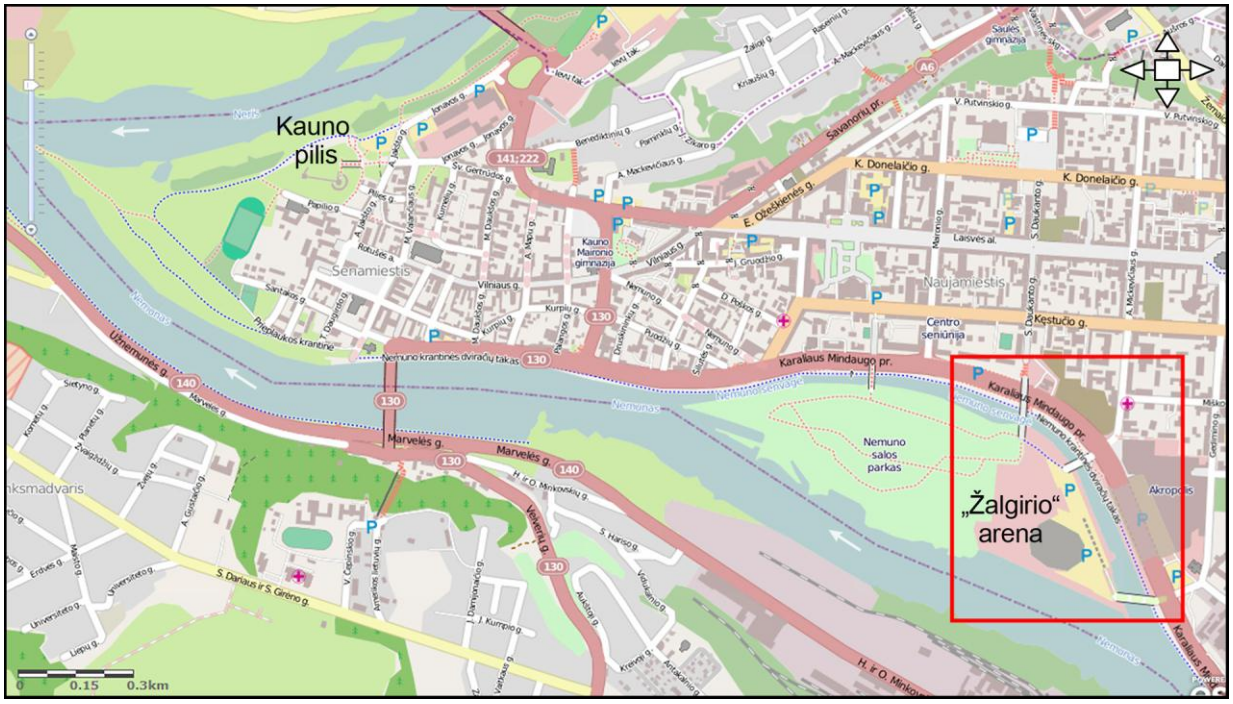

25.1. Kurioje salos dalyje (pasaulio krypčių atžvilgiu) yra pastatyta „Žalgirio“ arena?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

25.2. Iš kurio upės kranto nueitumėte į „Žalgirio“ areną?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

25.3. Koks atstumas tarp salos vietų, šaltinyje A pažymėtų skaitmenimis 1 ir 2?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

25.4. Kokiu azimutu nuo Kauno pilies yra Nemuno ir Neries santakos kyšulys?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

25.5. Palyginkite šaltiniuose A ir B raudona linija pažymėtą teritoriją ir nurodykite du transporto infrastruktūros pokyčius pastačius „Žalgirio“ areną.

Juodraštis

1. .....
2. .....

(2 taškai)

26 klausimas. Naudodamiesi šaltiniais (A, B ir C) bei žiniomis, atlikite užduotis.

Šaltinis A

Valstybių priklausomybė nuo žaliavų eksporto (2008 m.)

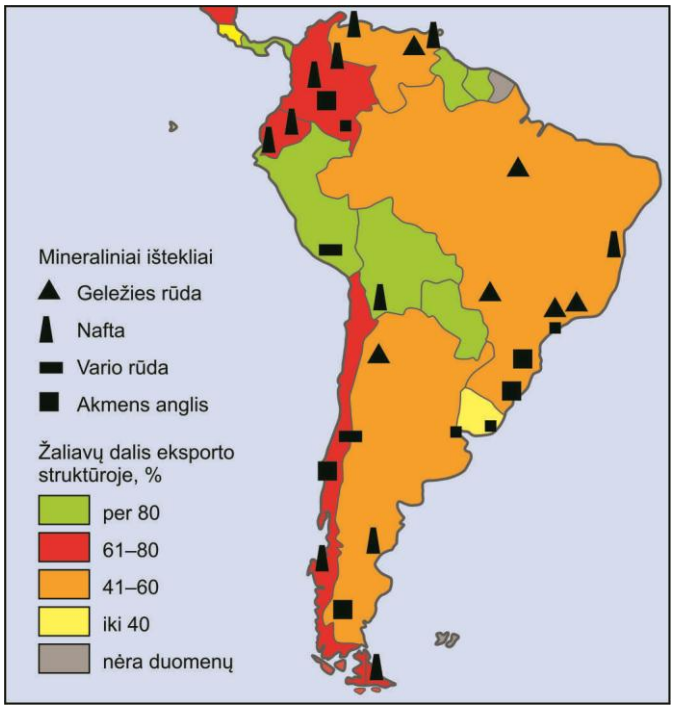

Šaltinis B

Rasinė Pietų Amerikos gyventojų sudėtis

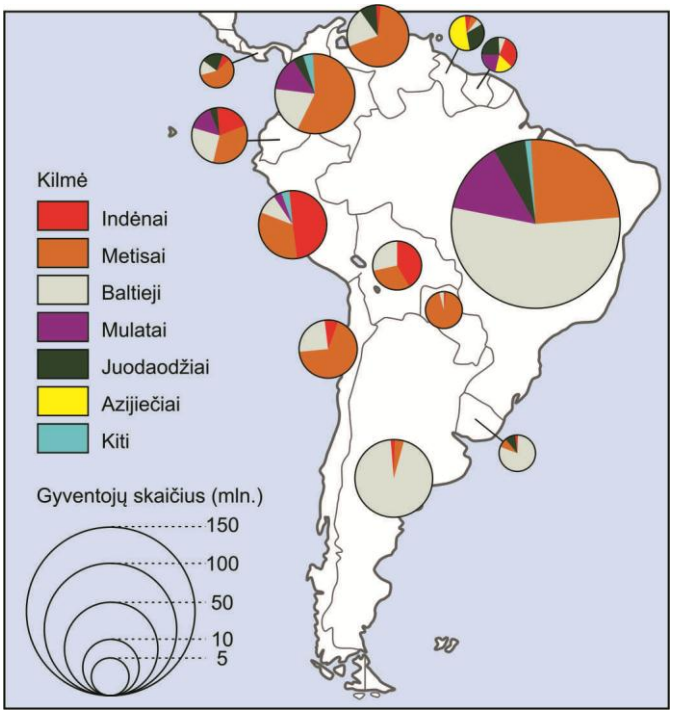

Pagal leid.: *Žemė ir laikas. Integruotas geografijos ir istorijos vadovėlis. 11–12 klasėms.* Vilnius: Briedis, 2003.

Šaltinis C

Dauguma dabartinių šio regiono miestų buvo įkurti kolonijiniais laikais, kai ispanai ir portugalai iš pagrindų griovė indėnų miestus ir jų vietoje kūrė naujus. [...] Pastarojo laikotarpio šio regiono miestų raidai būdingas nesustabdomas didėjimas (gyventojų ir ploto) bei sustiprėjusi ekonomikos poliarizacija į formalųjį ir neformalųjį sektorius. [...] Skurdžiausi žmonės gyvena tarsi salose po miestą pabirusiuose stichiškai ir nelegaliai ar pusiau legaliai įrengtuose varguolių kvartaluose. Pasiturintys ir didesnes pajamas gaunantys žmonės telkiasi vadinamuosiuose nuo visuomenės akių paslėptuose condeminios.

Pagal leid.: Gaublys. Visuomeninė geografija. Vadovėlis 11–12 klasei. Vilnius: Didakta, 2011.

26.1. Kokios rūdinės žaliavos sudaro didžiausią dalį Brazilijos ir Čilės eksporto struktūroje (šaltinis A)?

Juodraštis
1. ..... 2. .....

(2 taškai)

26.2. Įvardykite dvi valstybes, kuriose daugiau kaip pusė gyventojų yra mišrios kilmės (šaltinis B).

Juodraštis
1. ..... 2. .....

(2 taškai)

26.3. Nurodykite priežastį, kuri lėmė rasių maišymąsi šiame regione.

Juodraštis
.....

(1 taškas)

26.4. Kokią socialinę problemą iliustruoja šaltinyje C aprašyta šiam regionui būdinga miesto struktūra?

Juodraštis
.....

(1 taškas)

26.5. Kokie du požymiai rodo, kad urbanizacijos tempai šiame regione yra dideli (šaltinis C)?

Juodraštis
1. ..... 2. .....

(2 taškai)

27 klausimas. Naudodamiesi paveikslu ir žiniomis, atlikite užduotis.

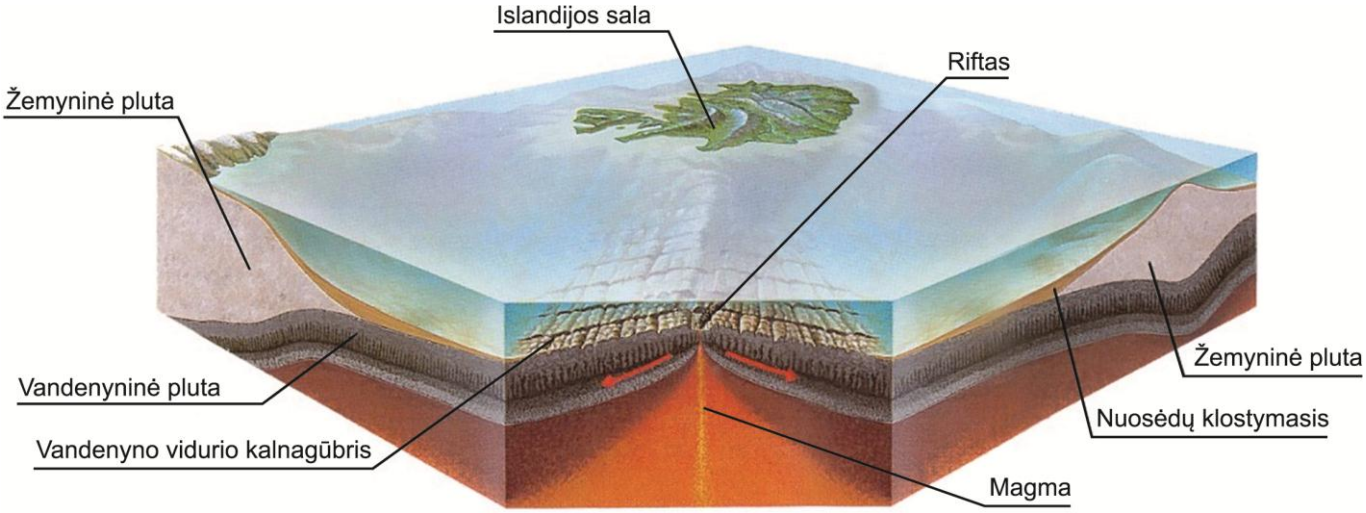

http://library.thinkquest.org/C003124/en/platetec.htm

27.1. Įvardykite vandenyną, kurio dalis pavaizduota paveiksle.

Juodraštis
.....

(1 taškas)

27.2. Paveiksle pažymėkite (X) vietą, kurioje formuojasi nauja Žemės pluta.

(1 taškas)

27.3. Nurodykite svarbiausią litosferos plokščių judėjimo priežastį.

Juodraštis

.....

(1 taškas)

27.4. Kokio tipo yra paveiksle pavaizduotų litosferos plokščių sandūra?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

27.5. Kokios kilmės yra Islandijos sala? Aprašykite salos susidarymo procesą.

Juodraštis

Kilmė ..... Aprašymas .....

.....

.....

(3 taškai)

27.6. Paaiškinkite Islandijos gamtinių sąlygų ir salos formavimosi reikšmę šalies ūkiui.

Juodraštis

.....

.....

(2 taškai)

28 klausimas. Naudodamiesi šaltiniais (A ir B), atlikite užduotis.

Pagal leid.: *Žemė ir laikas. Integruotas geografijos ir istorijos vadovėlis. 11–12 klasėms. Vilnius: Briedis, 2003.*

Šaltinis A

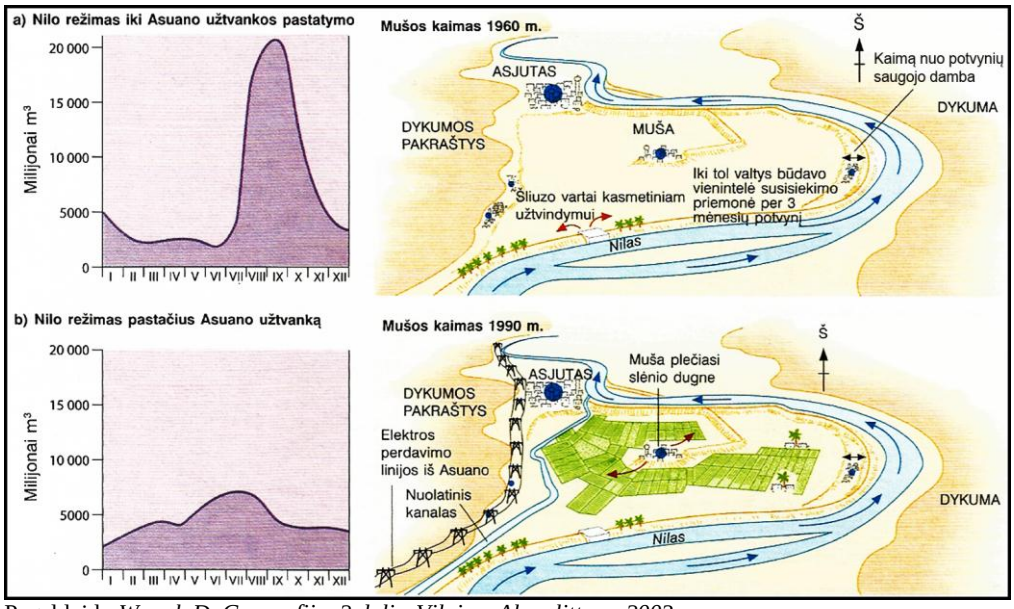

Pagal leid.: *Waugh D. Geografija. 2 dalis. Vilnius: Alma littera, 2003.*

Šaltinis B

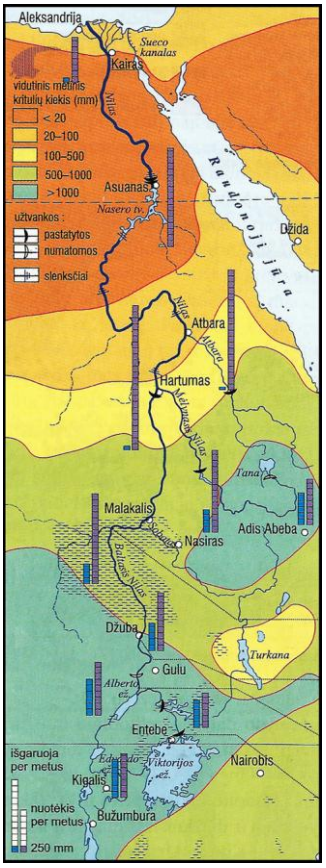

28.1. Koks Nilo vandens lygio režimas buvo prieš užtvankos pastatymą ir kaip jis pasikeitė pastačius užtvanką?

Juodraštis
.....
.....
.....

(2 taškai)

28.2. Kokių gamtinių pavojų buvo išvengta pastačius užtvanką?

Juodraštis
.....

(1 taškas)

28.3. Kokį poveikį pastatytoji užtvanka turėjo žmonių gyvenimui? Nurodykite du pavyzdžius.

Juodraštis
1. .....
2. .....

(2 taškai)

28.4. Kodėl per dykumą tekėdamas Nilas yra vandeningas visus metus (šaltinis B)? Nurodykite dvi priežastis.

Juodraštis
1. .....
2. .....

(2 taškai)

28.5. Nilo slėnyje susitelkę daugiau kaip 80 mln. gyventojų, jų tankis viršija 1000 žm./km². Paaiškinkite, kodėl toks didelis gyventojų tankis.

Juodraštis
.....

(1 taškas)

29 klausimas. Naudodamiesi šaltiniais (A ir B) apie Indijos demografinius rodiklius ir žiniomis, atlikite užduotis.

Šaltinis A

[...] XX a. viduryje Indija įžengė į pereinamąjį demografinį laikotarpį. Išlikęs didelis gimstamumas ir sparčiai mažėjantis mirtingumas (dėl Vakarų šalių, ypač Didžiosios Britanijos, pagalbos gerinant medicinos aptarnavimo ir gyvenamosios aplinkos kokybę) sukėlė stiprų demografinį sprogimą, kurio metu natūralusis prieaugis siekė daugiau nei 22 ‰. [...] Nors demografinė gimstamumo mažinimo politika buvo vykdoma ne vieną dešimtmetį, tokių reikšmingų rezultatų kaip Kinijoje nesulaukta. [...] Sumažėjus mirtingumui (iki 9 ‰), gimstamumas išliko didelis (apie 25 ‰). Pastarųjų metų statistika rodo, kad ir ateityje šis rodiklis mažės labai iš lėto. Kai kuriose Indijos valstijose kaimo gyventojų (jie sudaro apie 72 % visų gyventojų) gimstamumas yra 3–4 kartus didesnis nei miestų.

Pagal leid.: *D. Česnavičius, V. Gerulaitis. Bendroji geografija, 3-ioji kn. XI–XII kl. Vilnius: Šviesa, 2008.*

Šaltinis B

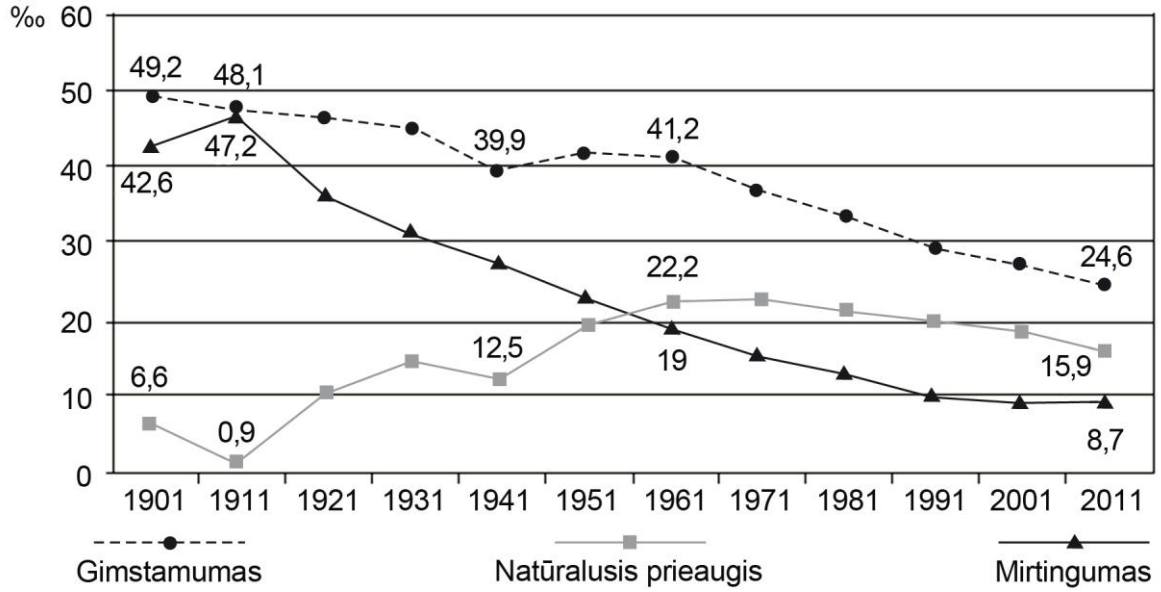

Pagal leid.: *D. Česnavičius, V. Gerulaitis. Bendroji geografija, 3-ioji kn. XI–XII kl. Vilnius: Šviesa, 2008.*

29.1. Kaip keitėsi natūralus gyventojų prieaugis iki 1961 metų?

Juodraštis
.....

(1 taškas)

29.2. Kuris demografinis rodiklis šaltinyje B rodo, kad gyventojų skaičius po 1961 m. išlieka didelis?

Juodraštis
.....

(1 taškas)

29.3. Nurodykite dvi priežastis, dėl kurių Indijos gyventojų skaičius didėjo, nors ir buvo vykdoma gimstamumo mažinimo politika.

Juodraštis
1. .....
2. .....

(2 taškai)

29.4. Paaiškinkite, kodėl Indijos kaimo vietovėse gimstamumas 3–4 kartus didesnis nei miestuose.

Juodraštis
.....
.....

(1 taškas)

30 klausimas. Naudodamiesi žemėlapiu, klimatogramomis ir žiniomis, atlikite užduotis.

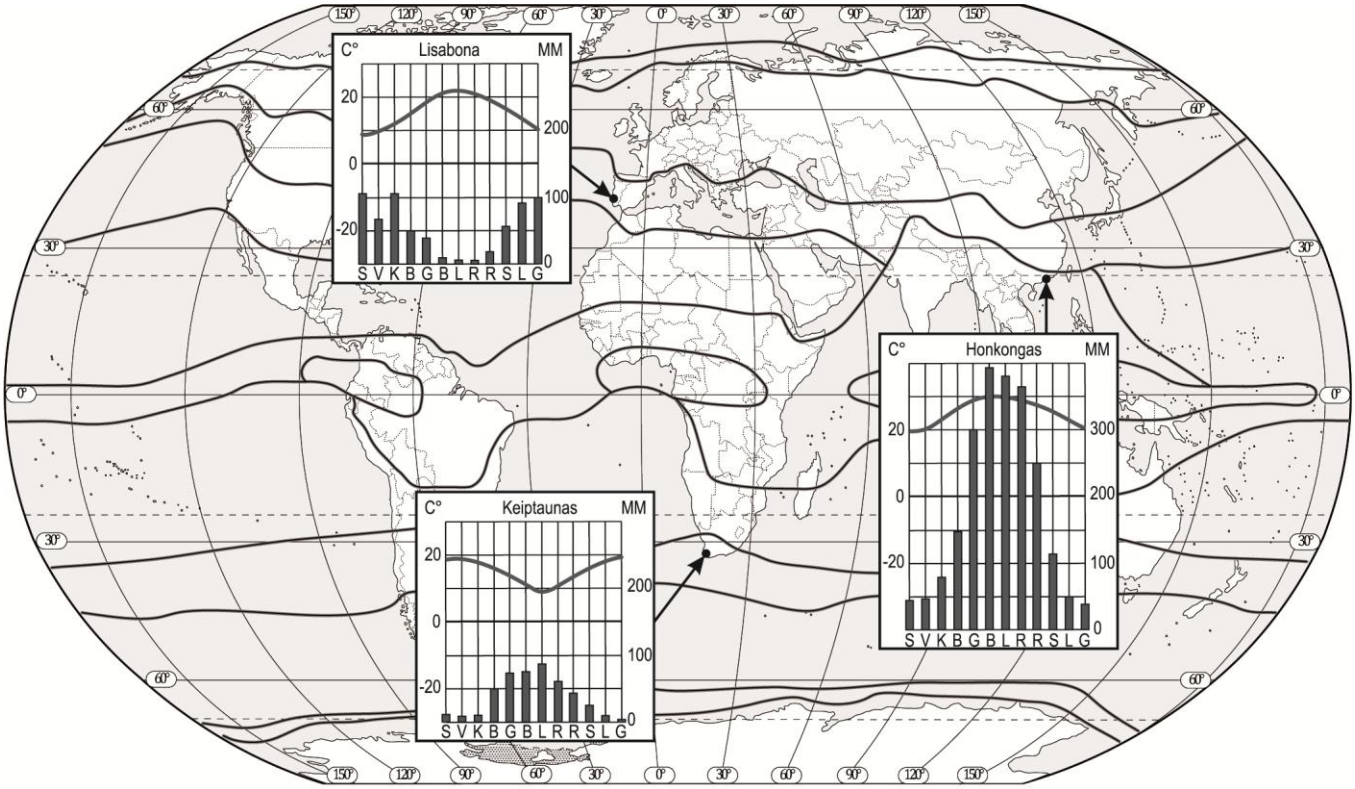

30.1. Įvardykite klimato juostas, kuriose yra žemėlapyje pažymėti miestai.

Juodraštis

Lisabona ..... Honkongas .....

Keiptaunas .....

(2 taškai)

30.2. Kuriame mieste yra aukščiausia vidutinė metų oro temperatūra?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

30.3. Palyginę Lisabonos ir Keiptauno miestų klimatogramas, nurodykite, kuo panaši ir kuo skiriasi šių miestų oro temperatūra.

Juodraštis

Panašumas .....

Skirtumas .....

.....

(2 taškai)

30.4. Išanalizavę klimatogramas, užrašykite išvadą apie kritulių sezoniškumą Lisabonoje ir Honkonge.

Juodraštis

.....

.....

(2 taškai)

30.5. Kodėl Lisabonoje ir Honkonge yra toks kritulių sezoniškumas (pagrįskite atsakymą į 30.4 klausimą)?

Juodraštis

Lisabona .....

.....

Honkongas .....

.....

(2 taškai)

31 klausimas. Naudodamiesi šaltiniais (A ir B) apie Suomiją bei žiniomis, atlikite užduotis.

Šaltinis A

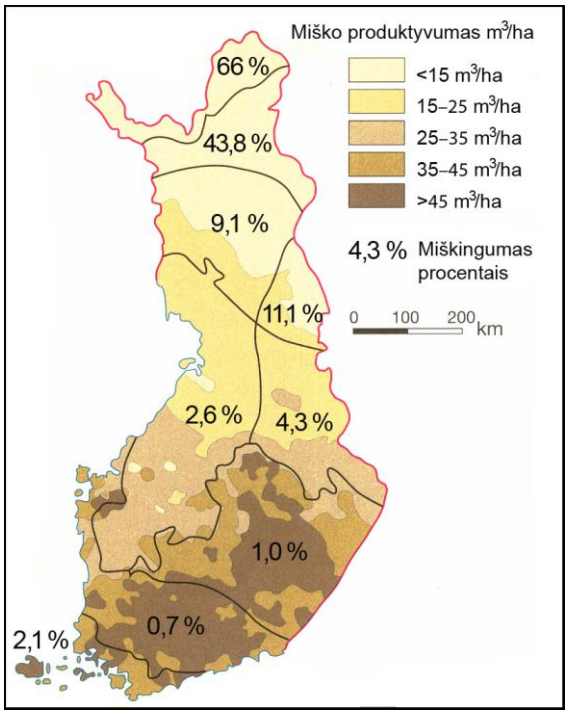

Pagal: *Queile: Jahresring 2006*

Šaltinis B

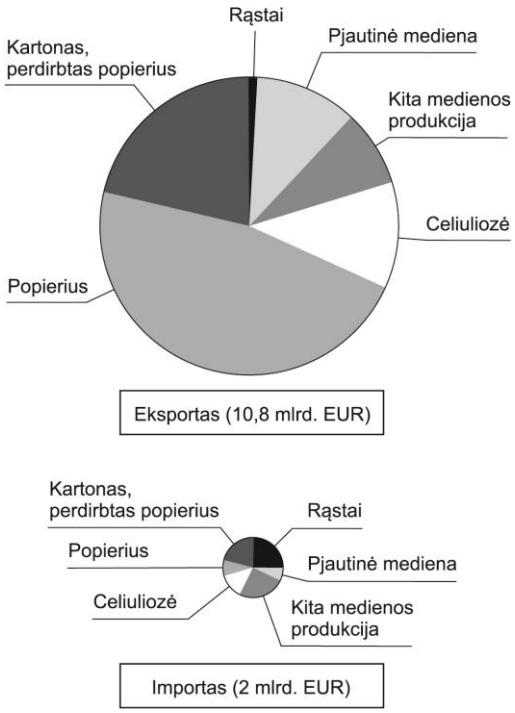

Pagal: *http://www.forest.fi*

31.1. Paaiškinkite, kodėl didžiausias miškingumas yra šiaurinėje Suomijos dalyje.

Juodraštis

.....

.....

(1 taškas)

31.2. Paaiškinkite, kodėl didžiausias miškų produktyvumas pietinėje Suomijos dalyje.

Juodraštis

.....

.....

(1 taškas)

31.3. Kuriam ūkio sektoriui priklauso miškininkystė?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

31.4. Nurodykite dvi pramonės šakas, kuriose naudojama miškų ūkio produkcija.

Juodraštis

1. .....
2. .....

(2 taškai)

31.5. Palyginę miškų ūkio produkcijos eksportą bei importą, nurodykite du skirtumus.

Juodraštis

1. .....
2. .....

(2 taškai)

32 klausimas. Naudodamiesi Lietuvos transporto kartoschema ir žiniomis, atlikite užduotis.

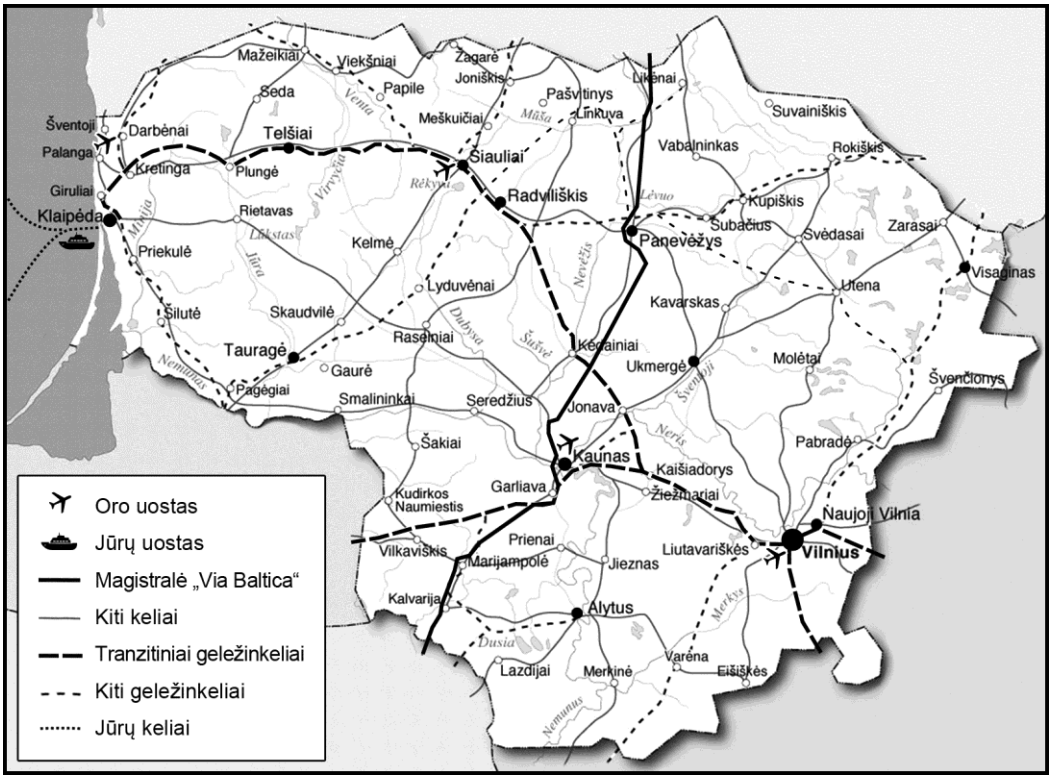

Pagal: *http://www.nationsonline.org/oneworld/map/lithuania-map.htm*

32.1. Kas sudaro Lietuvos transporto sistemą?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

32.2. Pagrįskite dviem teiginiais, kad Lietuvos transporto plėtojimo sąlygos yra geros.

Juodraštis

1. .....
2. .....

(2 taškai)

32.3. Vienas svarbiausių per Lietuvą einančių europinės reikšmės automobilių transporto tranzitinių koridorių – „Via Baltica“ magistralė. Paaiškinkite ryšį tarp šios magistralės ir kitų paslaugų plėtros.

Juodraštis

.....

.....

(1 taškas)

32.4. Nemunas laivuojamas vidurupyje bei žemupyje[1] (tarp Kauno ir žiočių[2]). Sovietiniais metais upe kursuodavo baržos, greitaeigiai keleiviniai laivai. Atkūrus nepriklausomybę, atsisakyta krovininės ir keleivinės laivybos. Dabar palaipsniui vystoma tik turistinė laivyba jachtomis, kateriais, veikia sezoninis Vilkijos keltas.

Kodėl buvo atsisakyta krovininės ir keleivinės laivybos?

Juodraštis

.....

.....

(1 taškas)

33 klausimas. Naudodamiesi šaltiniais apie Lietuvos prekybą (A, B ir C) bei žiniomis, atlikite užduotis.

Šaltinis A

Lietuvos bendrasis vidaus produktas (BVP) to meto kainomis (mln. Lt)

Metai	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
BVP	72,4	83,2	99,2	111,9	92,0	95,7	106,9	113,7

Šaltinis B

Užsienio prekybos balansas

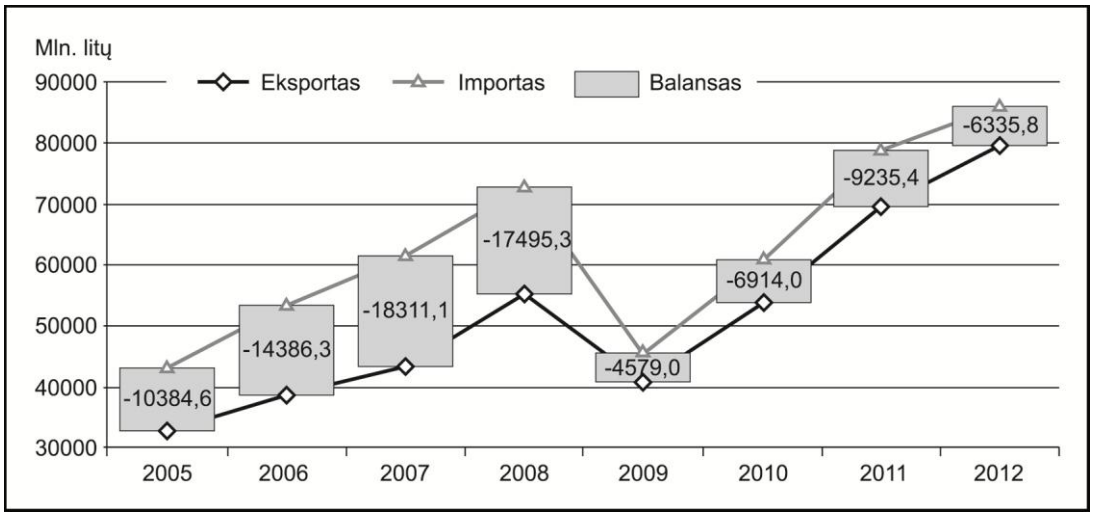

[1] žemupyje – w dolnym biegu rzeki – в низовьях реки
[2] žiotys – ujście – устье

Šaltinis C

Svarbiausi Lietuvos užsienio prekybos partneriai

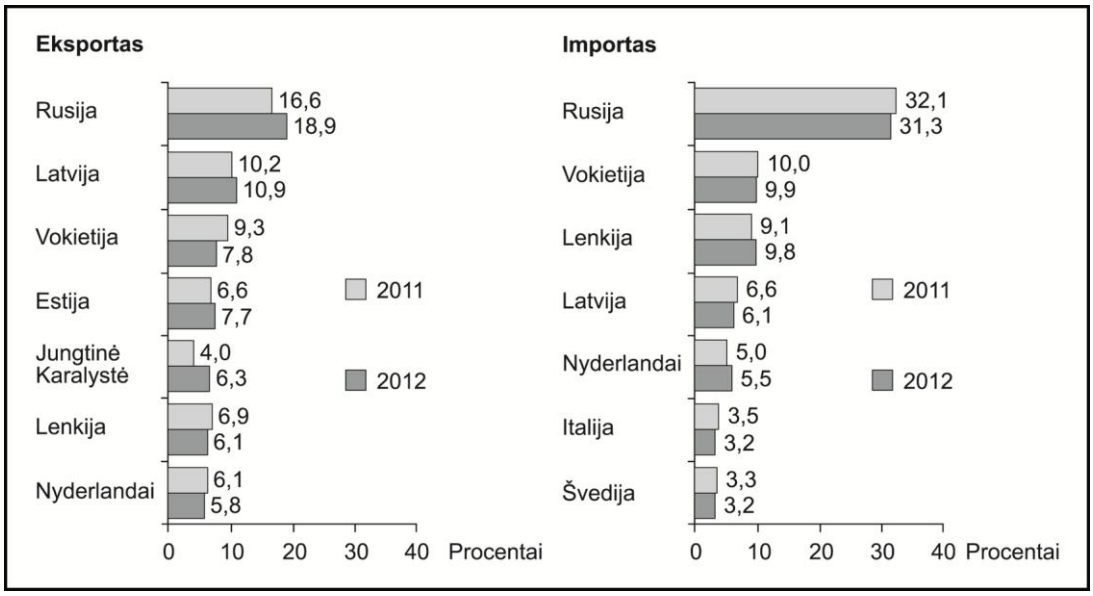

Šaltiniuose pateikti duomenys iš 2013 m. Lietuvos statistikos metraščio.

33.1. Nurodykite dvi BVP augimo 2005–2008 metais priežastis.

Juodraštis

1. .....

2. .....

(2 taškai)

33.2. Paaiškinkite, kodėl 2009–2010 m. BVP rodiklis labai sumažėjo.

Juodraštis

.....

.....

(1 taškas)

33.3. Koks yra Lietuvos užsienio prekybos balansas?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

33.4. Parašykite išvadas apie Lietuvos užsienio prekybos su kaimyninėmis valstybėmis pokyčius 2011–2012 m. (šaltinis C).

Juodraštis

Eksportas .....

.....

Importas .....

.....

(2 taškai)

34 klausimas. Naudodamiesi šaltiniais (A ir B) bei žiniomis, atlikite užduotis.

Šaltinis A

Prancūzija, oficialiai Prancūzijos Respublika – šalis Vakarų Europoje, turinti užjūrio teritorijų visame pasaulyje. Šalis iš pietų į šiaurę driekiasi nuo Viduržemio jūros iki Lamanšo sąsiaurio ir Šiaurės jūros, iš rytų į vakarus – nuo Reino iki Atlanto vandenyno.

Prancūzija yra viena iš šalių, įkūrusių Europos Sąjungą [...]. Prancūzija taip pat yra Jungtinių Tautų, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos, Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos, Pasaulio prekybos organizacijos, Frankofonijos (tarptautinė organizacija, vienijanti šalis ir regionus, kurių nacionalinė kalba yra prancūzų arba kuriuose ši kalba yra paplitusi) bei Didžiojo aštuoneto (G8) narė.

Pagal leid.: *Visuotinė lietuvių enciklopedija. Vilnius: 2010.*

Šaltinis B

Prancūzijos teritorija

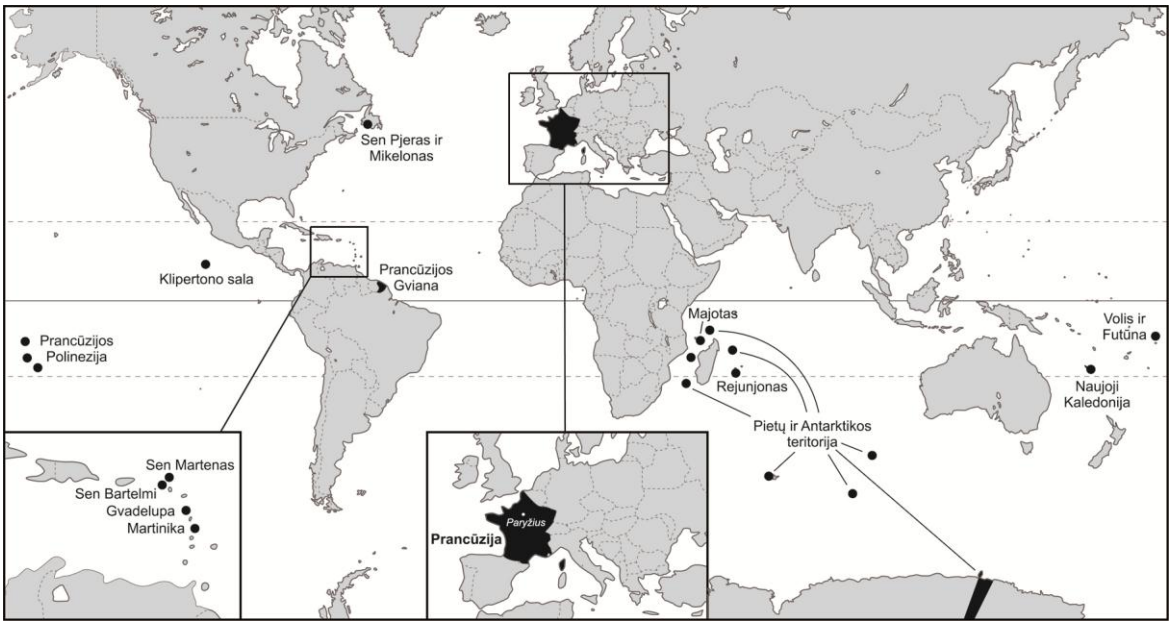

34.1. Nurodykite Prancūzijos teritorijos geografinio išsidėstymo du ypatumus.

Juodraštis

1. ..... 2. .....

(2 taškai)

34.2. Įvertinkite šios valstybės geopolitinę padėtį. Nurodykite du jos ypatumus.

Juodraštis

1. .....

2. .....

(2 taškai)

34.3. Įvardykite dvi Vakarų Europos valstybes, kurių valdymo forma yra tokia pati kaip Prancūzijos.

Juodraštis

1. ..... 2. .....

(2 taškai)

34.4. Kokiai tarptautinei gynybinei sąjungai priklauso Prancūzija?

Juodraštis

.....

(1 taškas)